יקריב אותו. קרא יתירא הוא דהא כתיב בריש דקרא זכר תמים יקריבנו: **שכופין אותו.** לקיים דברי נדרו: **דמלוה לשמוע דברי חכמים.** ואית לן למחזוקיה בחזקת מקיים מצוה וגמר בנדו לקיים דברי בית דין: **שאני הכא דלאומרא.** כלומר מיכא למימר דהא דתני מקודשת לאומרא קאמר שאינה מותרת לאחר בלא גט אבל קידושין גמורים לא הוו לבטל קידושין אחריס שלא [1] יתפס בה שאם בא אחר וקדשה לריכה גט אף משני: **אינה מקודשת.** והיינו קולא: **כיון דאפיה.** שפירש תנאו בפיו לאו כל כמינה למיעקר תנאו בדברים שבלב הואיל ושמעה ולא מיחתה לומר אעפ"כ אני חפילה בך קדש אותי בלא תנאי: **ורב חסדא הוה בי רב הונא.** כלומר הלך לבי מדרשו של רב הונא לעיין בדבר: **הבא לי מן החלון.** מעות והיו שם מעות של הקדש ושגג בעל הבית כסבור שהן חולין: **דלוסקמא.** טסק"א: **והביא לו.** מאותו חלון: **לא היה בלבי.** מכיס זה אלא מכיס זה: **בעה"כ מעל.** שהרי עשה שליח שליחותו ותנן (מעילה דף כ.) השליח שעשה שליחותו הבעה"ב מעל: **והא לא היה בלבי קאמר.** והוה ליה לא עשה שליחותו: **למיפטר נפשיה מקרבן קאמר.** ושקורי קא משקר אבל האי גברא חזינן דטרח לעלות לארץ ישראל ונאנס: **לא עביד איניש כו'.** קושיא היא כלומר דילמא האי דלא מיפטר משום דלא מהימן הוא ודקאמרת היה לו לפטור עצמו בענין אחר ולומר מזיד הייתי הא לא ניחא ליה למימר דמשוי נפשיה רשע: **מזרחי.** לאחר [2] (שהלכתי) להוליאה בשוק בשליחותי מזרחי שהם של הקדש קודם [3] שהוצאת: **שליח מעל.** ובעל הבית פטור דכיון שמזרח לא שגגה היא גביה ושליח חייב שהוציא מעות הקדש לחולין ואילו לא מזרח בעל הבית הוה רמיא מעילה עליה דאיתרבי שליח למעול שולחו על ידו ברים פירקין (לעיל דף מב:) אבל השתא דאיפטר בע"ה רמיא מעילה אשליח ככל התורה כולה דאין שליח לדבר עבירה והעושה הוא מתחייב: **דזכין לגיכסיה אדעתא למיסק.** ופריש ליה דאדעתא דהכי עביד: **ולא איסדר.** ולא יכול לדור או משום איסור מזונות או לא מצא דירה: **והא לא מיסדר ליה.** והוה ליה כמאן דלא מצי למיסק והדר זביני: **אי בעי הוה שליק.** ובדיליה קיימא מילתא ולא בטלה זביניה: **אי בעי לא שליק.** בתמיה מי אינסו: **דאיתיליד ליה אונסא באורחא.** שמע שהיו ליסטים בדרך לגיסנא קמא לא [4] הדרינן זביני דהכי קאמר דאי בעי למטרח ולאהדורי בתר שיירתא הוה שליק ולגיסנא בתרא דקא מתמה אתמוהי ומשמע שלא היה לו שום עיכוב אבל אם היה לו לד עיכוב הדרי זביני: **מתני' אינה מקודשת.** דדוקא קאמר ליה מקוס פלוני שים לי שם אוהביס ואם בא אדם לומר דברים עלי [5] בפניהם ימחו בידו: **הרי היא.** שם תמצאנה ואין זו קפילה: **גמ' לא ממני מילי עלי.** לא יאמרו לה דבר בגאי עלי: **לא ניחא ליה דליבזי.** שהמגרש את אשתו בגאי הוא לו: **מתני' אלא שלא בכתובה.** דאמר לי אפשי באשה נדרית אבל גיטא בעיא מדבריהם [6] מספיקא כיון דלא פרים דלמא דעתיה נמי אנדרנית: **הפוסלין בכהנים.** מפורשים בבכורות (פרק מומין אלו): **גמ' להאי גוונא.** משנה שנויה שם בהמדיר: **הכא נאשמועינן קידושין אילטריכא ליה.** תנא דין כתובה אטו דין קידושין: **והתם.** דקאי בדיני כתובות אילטריכא ליה משום כתובה ותנא המקדש אינה מקודשת אטו כתובה דבעי למיתני בסיפא כנסה סתם תנא בלא כתובה: **מתני' סבלונות.** דורונות שדרך אינה

היה לו לומר מזיד הייתי. דנהי דאין אנו מאמינים אותו לומר בלבי היה כך מכל מקום מזיד הייתי הוי טענה מקובלת יותר ואין נראה כל כך למאות והר"ס פי' ודאי מזיד הייתי אנו מאמינים לו יותר כי הא דאמרי' בפ"ק דב"מ (דף ג.) גבי אמרו לו שניס אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי דאכמיס פוטרים מטעם דאם ירלה לומר מזיד הייתי: **דאיתיליד ליה אונסא באורחא.** ולעיל שהולרך לומר דברים שבלב אינן דברים לריך לומר דלגיסנא דאי בעי לא סליק אתיליד ליה אונסא באורחא ולגיסנא דאי בעי סליק לריך לומר דאיתיליד אונס שאפילו ע"י תיור לא היה יכול לעלות: מוסשין

[1] יקריב אותו [6] מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו תלמוד לומר לרצונו הא כיצד [8] כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ואמאי הא בלביה לא ניחא ליה אלא לאו משום דאמרינן דברים שבלב אינן דברים ודילמא שאני התם דאנן סהדי דניחא ליה בכפרה אלא מסיפא [9] וכן אתה מוצא [2] בגיטי נשים [3] ושחרורי [4] עבדים כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ואמאי הא בלביה לא ניחא ליה אלא לאו משום דאמרינן דברים שבלב אינן דברים ודלמא שאני התם משום [7] דמצוה לשמוע דברי חכמים אלא אמר רב יוסף מהכא [8] המקדש את האשה ואמר כסבור הייתי שהיא כהנת והרי היא לויה לויה ונמצאת כהנת ענייה והרי היא עשירה עשירה והרי היא ענייה מקודשת מפני שלא הטעתו [9] ואמאי הא קאמר כסבור הייתי אלא משום דאמרינן דברים שבלב אינן דברים אמר ליה אביי דלמא שאני התם דלחומרא אלא אמר אביי מהכא בכולם אע"פ שאמרה בלבי היה להתקדש לו אעפ"כ אינה מקודשת ואמאי הא קאמרה בלבי [10] היה ודלמא שאני התם דכיון דאתניה לאו כל כמינה דעקרא לה לתנאיה אלא אמר רב חייא בר אבין עובדא הוה בי רב חסדא ורב חסדא בי רב הונא ופשטוה מהא [11] דאמר לשלוחו הבא לי מן החלון או מן הדלוסקמא והביא לו אע"פ שאמר בעל הבית לא היה לי בלבי אלא על זה כיון שהביא לו מזה בעל הבית מעל ואמאי הא [12] קאמר בלבי אלא לאו משום דאמרינן דברים שבלב אינן דברים ודלמא שאני התם דלמיפטר נפשיה מקרבן קאתי [13] הוה ליה [14] למימר מזיד [15] הוה לא עביד איניש דמשוי נפשיה רשיעא הוה ליה לומר נזכרתי [16] (דתנן) [17] נזכר בעל הבית ולא נזכר שליח מעל [18] והוא גברא דזבנינהו לניכסיה אדעתא למיסק לארעא דישראל סליק ולא איתדר ליה אמר רבא כל דסליק אדעתא למידר הוא והא לא איתדר ליה איכא דאמרי אדעתא למיסק והא סליק ליה ההוא גברא דזבנינהו לניכסיה אדעתא למיסק לארץ ישראל לסוף לא סליק אמר רב אשי אי בעי סליק איכא דאמרי אי בעי לא סליק מאי בינייהו איכא בינייהו דאיתיליד אונסא באורחא: **מתני'** [19] [20] האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה פלונית במקום פלוני והלך וקדשה במקום אחר אינה מקודשת [21] הרי היא במקום פלוני וקדשה במקום אחר הרי זו מקודשת: **גמ'** [22] ותנן נמי גבי גיטין [23] [24] האומר תנו גט זה לאשתי במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר פסול [25] הרי היא במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר כשר וצריכא דאי אשמעינן גבי קידושין [26] במקום דלקורבה קאתי בהאי אתרא רחמנו לי ולא ממלי מילי עלוי בהאי אתרא סגנו לי ממלי מילי עלוי אבל גבי גיטין דלרחוקה קאתי אימר לא איכפת ליה ואי אשמעינן גבי גירושין בהאי אתרא ניחא ליה [27] דניבזי בהאי אתרא לא ניחא ליה אבל גבי קידושין אימא לא איכפת ליה צריכא: **מתני'** [28] [29] המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים אינה מקודשת [30] כנסה סתם ונמצאו עליה נדרים תצא שלא בכתובה [31] על מנת שאין עליה מומין ונמצאו בה מומין אינה מקודשת [32] כנסה סתם ונמצאו בה מומין תצא שלא בכתובה [33] [34] שכל המומין הפוסלין בכהנים פוסלין בנשים: **גמ'** [35] ותנן נמי גבי כתובות כי האי גוונא הכא קידושין איצטריכא ליה תנא כתובות אטו קידושין התם כתובות איצטריכא ליה תנא קידושין אטו כתובות: **מתני'** [36] המקדש שתי נשים בשוה פרוטה או אשה אחת בפחות משוה פרוטה [37] אף על פי ששלח סבלונות לאחר מכאן אינה מקודשת שם היה לו לד עיכוב אבל אם היה לו שום עיכוב הדרי זביני: **מתני' אינה מקודשת.** דדוקא קאמר ליה מקוס פלוני שים לי שם אוהביס ואם בא אדם לומר דברים עלי [3] בפניהם ימחו בידו: **הרי היא.** שם תמצאנה ואין זו קפילה: **גמ' לא ממני מילי עלי.** לא יאמרו לה דבר בגאי עלי: **לא ניחא ליה דליבזי.** שהמגרש את אשתו בגאי הוא לו: **מתני' אלא שלא בכתובה.** דאמר לי אפשי באשה נדרית אבל גיטא בעיא מדבריהם [6] מספיקא כיון דלא פרים דלמא דעתיה נמי אנדרנית: **הפוסלין בכהנים.** מפורשים בבכורות (פרק מומין אלו): **גמ' להאי גוונא.** משנה שנויה שם בהמדיר: **הכא נאשמועינן קידושין אילטריכא ליה.** תנא דין כתובה אטו דין קידושין: **והתם.** דקאי בדיני כתובות אילטריכא ליה משום כתובה ותנא המקדש אינה מקודשת אטו כתובה דבעי למיתני בסיפא כנסה סתם תנא בלא כתובה: **מתני' סבלונות.** דורונות שדרך אינה

אוקימנא (בפרקין) [בפרק המדיר, כתובות עב, ב] דהא דאמרינן אינה מקודשת באלו נדרים אמרו שלא תאכל בשר ולא תשתה יין ולא תתקשט בבגדי צבעונים, דוקא במילתא דלא קפדי אינשי, ואם יש עליה נדרים אחרים מקודשת*. ובירושלמי א"ר יוסי מתני' בשאמר לה על מנת שאין עליך נדר אבל אמר על מנת שאין עליך כל נדר אפילו נדרה שלא תאכל חרובין נדר הוא. **ירושלמי.** כלי פשתן הדקים הבאים מבית שאן ככלי צבעונים הן. **שכל המומין.** אבל מום אחר אע"ג דאמר מקפיד אני לאו כלום הוא ומקודשת, והטעם דלא מקרי מום. ומסתברא אפילו אמר כל מום, [מ"מ מומין] שאינו פוסל בכהנים לא מקרי מום. ועיקר ביאור זאת המשנה בפרק המדיר [שם]. **סבלונות.** דורונות שדרך לשלוח ארוס לארוסתו סבלונות.

*נראה דצ"ל בבגדי צבעונים דווקא דמילתא דקפדי אינשי לא הוי קפידה קפידא עיי"ש היטיב (ד"ו).

מסורת הש"ס

ג) כ"ה ו. יבמות קו. ב"ב מח. [ערכין כח.], ב) ת"כ פ' ויקרא פרשה ג ב"ב מח. ע"ש ערכין כח. ע"ש ויבמות קו. בבריימתא ע"ש], ג) ["שמחורוי עבדיס" ליתא בכמ"י, וגם ליתא בשוש ובוכתא בס"ש שמזכר זה המאמר], ד) [יבמות כ. וש"נ], ה) לקמן סב., ו) [בכמ"י טוסף: אלא לאו משום דאמרינן דברים שבלב אינם דברים], ז) מעילה כא, ח) [בכמ"י: הא קאמר לא היה לי בגיני אלא על זה אלא וכו'], ט) יבמות פז: ב"מ ג: כריתות יב., י) [אל"ל הייתי. וכ"ה בטוס'. ובטוס' הרא"ש], כ) חגיגה י: מעילה כא. [וא"ל דתניא וכ"ל בחגיגה שם וע"ש בהש"ן], ל) לקמן נט., מ) גיטין סה., נ) [בכמ"י טוסף: כי האי גוונא האומר לשלוחו תן גט], ס) [בכמ"י: משום דלקרובה קאתי אמר בהאי וכו'], ע) [אל"ל דנזיר. (יעב"ץ, ע"ש)], פ) כתובות עב: צ) [אל"ל כל כן אי' בכתובות עב: וכ"מ במשנה שבמשניות וכ"ה ברא"ל, ועיין ברא"ש], ק) כתובות עב:, ר) [בדפו"ר: יתפסו], ש) [בדפו"ר: שהלכת להוליאם], ת) [בדפו"ר: שהוליאם], א) [בכמ"י שברי"ף: הלכי, ולא"ל. (יעב"ץ)], ב) [נדל"ל אי מספיקא. (רש"ש, ע"ש)],

תורה אור השלם

1. אִם עֹלָה קָרְבָּנוֹ מִן הַבָּקָר זָכָר תָּמִים יַקְרִיבֶנּוּ אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד יַקְרִיב אֹתוֹ לִרְצֹנוֹ לִפְנֵי יְיָ׃ ויקרא א ג

גליון הש"ם

גמ' ואמאי הא קאמר בכסבור הייתי. עי' תשובת מיימוני סדר נשים סי' ג' ודו"ק:

הגהות הב"ח

(**א**) גמ' הל"ל. נ"ב עיין בכריתות ד' יב ע"ב: (**ב**) רש"י ד"ה אינה כו' **בפניה** ימחו:

מוסף רש"י

יקריב אותו. אל פתח אהל מועד יקריב אותו, קרא יתירא הוא דהא כתיב כרשא יקריבנו (ר"ה ג.). ומאי למיכתב יקריבנו אל פתח אהל מועד לרצונו לפני ה' (רשב"ם ב"ב מח.). מלמד שכופין אותו. להקריב מה שנדר (שם). **וכן אתה מוצא בגיטי נשים.** בהגן דתנן (כתובות עג.) ואלו שכופין אותו להוליא מוכה שחין ובעל פוליפוס, דכופין ומכין אותו עד שיאמר רולה אני, דומתן מדעתו משמע (ב"ב מח.). **ודלמא שאני התם.** התם נמי כי אמר רולה אני גמר בלבו לגרשה דמעוה קבדיך, מאחר שחייבוהו חכמים להוליא (שם). **מפני שלא הטעתו.** אלא הוא הטעה את עצמו, וכיון דלא פירש לאו כל כמייניה, דהוו להו דברים שבלב (לקמן סב.). **מן הדלוסקמא.** טליקא דסני שקורין טפק"א בלע"ז (מעילה כא.). **אע"פ שאמר בעל הבית לא היה לי בלבי.** שתביא לי אותו ממקום שהבאת לי אלא מזה האחר, בעל הבית מעל, שהרי נעשית שליחותו, ודברים שבלב שהוא אומר לא היו בלבי על זה אינן דברים (מעילה כא.).

נזכר בעל הבית. שהן של הקדש, עד שלא יגיע שליח אצל חנוני, **ולא נזכר שליח.** והוליאן, **שליח מעל.** השליח חייב (חגיגה י.). לכיון שנזכר בעה"ב דהוה ליה מזיד פטור ממעילה, אבל השליח דשוגג הוא מעל, והייתו לתמרינן במסכת חגיגה (שם) הא מעל דמעל השליח היינו כהרמן התנוין בשערה, דשליח עייא מאי קא עביד, הא לא עביד אלא שליחותיה דבעה"ב (מעילה כא.). **ונתנו לה במקום אחר פסול.** דאין לנוו ציעלאו עליו שם וקפידא היא (גיטין סה.). **הרי היא במקום פלוני.** אינו אלא כמראה מקוס שם תמצאנה (שם). **ותנן נמי בכתובות כי האי גוונא.** ומאי שנא דסתמה רבי תרי זימני (כתובות עב:).

יקריב אותו. קרא יתירא הוא דהא כתיב בריש דקרא זכר תמים יקריבנו: **שכופין אותו.** לקיים דברי נדרו: **דמלוה לשמוע דברי חכמים.** ואית לן למחזוקיה בחזקת מקיים מצוה וגמר בנדו לקיים דברי בית דין: **שאני הכא דלאומרא.** כלומר מיכא למימר דהא דתני מקודשת לאומרא קאמר שאינה מותרת לאחר בלא גט אבל קידושין גמורים לא הוו לבטל קידושין אחריס שלא [1] יתפס בה שאם בא אחר וקדשה לריכה גט אף משני: **אינה מקודשת.** והיינו קולא: **כיון דאפיה.** שפירש תנאו בפיו לאו כל כמינה למיעקר תנאו בדברים שבלב הואיל ושמעה ולא מיחתה לומר אעפ"כ אני חפילה בך קדש אותי בלא תנאי: **ורב חסדא הוה בי רב הונא.** כלומר הלך לבי מדרשו של רב הונא לעיין בדבר: **הבא לי מן החלון.** מעות והיו שם מעות של הקדש ושגג בעל הבית כסבור שהן חולין: **דלוסקמא.** טסק"א: **והביא לו.** מאותו חלון: **לא היה בלבי.** מכיס זה אלא מכיס זה: **בעה"כ מעל.** שהרי עשה שליח שליחותו ותנן (מעילה דף כ.) השליח שעשה שליחותו הבעה"ב מעל: **והא לא היה בלבי קאמר.** והוה ליה לא עשה שליחותו: **למיפטר נפשיה מקרבן קאמר.** ושקורי קא משקר אבל האי גברא חזינן דטרח לעלות לארץ ישראל ונאנס: **לא עביד איניש כו'.** קושיא היא כלומר דילמא האי דלא מיפטר משום דלא מהימן הוא ודקאמרת היה לו לפטור עצמו בענין אחר ולומר מזיד הייתי הא לא ניחא ליה למימר דמשוי נפשיה רשע: **מזרחי.** לאחר [2] (שהלכתי) להוליאה בשוק בשליחותי מזרחי שהם של הקדש קודם [3] שהוצאת: **שליח מעל.** ובעל הבית פטור דכיון שמזרח לא שגגה היא גביה ושליח חייב שהוציא מעות הקדש לחולין ואילו לא מזרח בעל הבית הוה רמיא מעילה עליה דאיתרבי שליח למעול שולחו על ידו ברים פירקין (לעיל דף מב:) אבל השתא דאיפטר בע"ה רמיא מעילה אשליח ככל התורה כולה דאין שליח לדבר עבירה והעושה הוא מתחייב: **דזכין לגיכסיה אדעתא למיסק.** ופריש ליה דאדעתא דהכי עביד: **ולא איסדר.** ולא יכול לדור או משום איסור מזונות או לא מצא דירה: **והא לא מיסדר ליה.** והוה ליה כמאן דלא מצי למיסק והדר זביני: **אי בעי הוה שליק.** ובדיליה קיימא מילתא ולא בטלה זביניה: **אי בעי לא שליק.** בתמיה מי אינסו: **דאיתיליד ליה אונסא באורחא.** שמע שהיו ליסטים בדרך לגיסנא קמא לא [4] הדרינן זביני דהכי קאמר דאי בעי למטרח ולאהדורי בתר שיירתא הוה שליק ולגיסנא בתרא דקא מתמה אתמוהי ומשמע שלא היה לו שום עיכוב אבל אם היה לו לד עיכוב הדרי זביני: **מתני' אינה מקודשת.** דדוקא קאמר ליה מקוס פלוני שים לי שם אוהביס ואם בא אדם לומר דברים עלי [5] בפניהם ימחו בידו: **הרי היא.** שם תמצאנה ואין זו קפילה: **גמ' לא ממני מילי עלי.** לא יאמרו לה דבר בגאי עלי: **לא ניחא ליה דליבזי.** שהמגרש את אשתו בגאי הוא לו: **מתני' אלא שלא בכתובה.** דאמר לי אפשי באשה נדרית אבל גיטא בעיא מדבריהם [6] מספיקא כיון דלא פרים דלמא דעתיה נמי אנדרנית: **הפוסלין בכהנים.** מפורשים בבכורות (פרק מומין אלו): **גמ' להאי גוונא.** משנה שנויה שם בהמדיר: **הכא נאשמועינן קידושין אילטריכא ליה.** תנא דין כתובה אטו דין קידושין: **והתם.** דקאי בדיני כתובות אילטריכא ליה משום כתובה ותנא המקדש אינה מקודשת אטו כתובה דבעי למיתני בסיפא כנסה סתם תנא בלא כתובה: **מתני' סבלונות.** דורונות שדרך אינה

היה לו לומר מזיד הייתי. דנהי דאין אנו מאמינים אותו לומר בלבי היה כך מכל מקום מזיד הייתי הוי טענה מקובלת יותר ואין נראה כל כך למאות והר"ס פי' ודאי מזיד הייתי אנו מאמינים לו יותר כי הא דאמרי' בפ"ק דב"מ (דף ג.) גבי אמרו לו שניס אכלת חלב והוא אומר לא אכלתי דאכמיס פוטרים מטעם דאם ירלה לומר מזיד הייתי: **דאיתיליד ליה אונסא באורחא.** ולעיל שהולרך לומר דברים שבלב אינן דברים לריך לומר דלגיסנא דאי בעי לא סליק אתיליד ליה אונסא באורחא ולגיסנא דאי בעי סליק לריך לומר דאיתיליד אונס שאפילו ע"י תיור לא היה יכול לעלות: מוסשין

[1] יקריב אותו [6] מלמד שכופין אותו יכול בעל כרחו תלמוד לומר לרצונו הא כיצד [8] כופין אותו עד שיאמר רוצה אני ואמאי הא בלביה לא ניחא ליה אלא לאו משום דאמרינן דברים שבלב אינן דברים ודלמא שאני התם משום [7] דמצוה לשמוע דברי חכמים אלא אמר רב יוסף מהכא [8] המקדש את האשה ואמר כסבור הייתי שהיא כהנת והרי היא לויה לויה ונמצאת כהנת ענייה והרי היא עשירה עשירה והרי היא ענייה מקודשת מפני שלא הטעתו [9] ואמאי הא קאמר כסבור הייתי אלא משום דאמרינן דברים שבלב אינן דברים אמר ליה אביי דלמא שאני התם דלחומרא אלא אמר אביי מהכא בכולם אע"פ שאמרה בלבי היה להתקדש לו אעפ"כ אינה מקודשת ואמאי הא קאמרה בלבי [10] היה ודלמא שאני התם דכיון דאתניה לאו כל כמינה דעקרא לה לתנאיה אלא אמר רב חייא בר אבין עובדא הוה בי רב חסדא ורב חסדא בי רב הונא ופשטוה מהא [11] דאמר לשלוחו הבא לי מן החלון או מן הדלוסקמא והביא לו אע"פ שאמר בעל הבית לא היה לי בלבי אלא על זה כיון שהביא לו מזה בעל הבית מעל ואמאי הא [12] קאמר בלבי אלא לאו משום דאמרינן דברים שבלב אינן דברים ודלמא שאני התם דלמיפטר נפשיה מקרבן קאתי [13] הוה ליה [14] למימר מזיד [15] הוה לא עביד איניש דמשוי נפשיה רשיעא הוה ליה לומר נזכרתי [16] (דתנן) [17] נזכר בעל הבית ולא נזכר שליח מעל [18] והוא גברא דזבנינהו לניכסיה אדעתא למיסק לארעא דישראל סליק ולא איתדר ליה אמר רבא כל דסליק אדעתא למידר הוא והא לא איתדר ליה איכא דאמרי אדעתא למיסק והא סליק ליה ההוא גברא דזבנינהו לניכסיה אדעתא למיסק לארץ ישראל לסוף לא סליק אמר רב אשי אי בעי סליק איכא דאמרי אי בעי לא סליק מאי בינייהו איכא בינייהו דאיתיליד אונסא באורחא: **מתני'** [19] [20] האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה פלונית במקום פלוני והלך וקדשה במקום אחר אינה מקודשת [21] הרי היא במקום פלוני וקדשה במקום אחר הרי זו מקודשת: **גמ'** [22] ותנן נמי גבי גיטין [23] [24] האומר תנו גט זה לאשתי במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר פסול [25] הרי היא במקום פלוני ונתנו לה במקום אחר כשר וצריכא דאי אשמעינן גבי קידושין [26] במקום דלקורבה קאתי בהאי אתרא רחמנו לי ולא ממלי מילי עלוי בהאי אתרא סגנו לי ממלי מילי עלוי אבל גבי גיטין דלרחוקה קאתי אימר לא איכפת ליה ואי אשמעינן גבי גירושין בהאי אתרא ניחא ליה [27] דניבזי בהאי אתרא לא ניחא ליה אבל גבי קידושין אימא לא איכפת ליה צריכא: **מתני'** [28] [29] המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים אינה מקודשת [30] כנסה סתם ונמצאו עליה נדרים תצא שלא בכתובה [31] על מנת שאין עליה מומין ונמצאו בה מומין אינה מקודשת [32] כנסה סתם ונמצאו בה מומין תצא שלא בכתובה [33] [34] שכל המומין הפוסלין בכהנים פוסלין בנשים: **גמ'** [35] ותנן נמי גבי כתובות כי האי גוונא הכא קידושין איצטריכא ליה תנא כתובות אטו קידושין התם כתובות איצטריכא ליה תנא קידושין אטו כתובות: **מתני'** [36] המקדש שתי נשים בשוה פרוטה או אשה אחת בפחות משוה פרוטה [37] אף על פי ששלח סבלונות לאחר מכאן אינה מקודשת

לעזי רש"י

טסק"א [טשק"א]. שק.

תוס' ר"י הזקן

אדעתא [למיסק]. שהודיע זה בשעת המכר. **ולא אתדר.** לא מצא מקום לדור שם או מחמת חוסר מזונות. **אדעתא שידור.** והואיל והזכיר אדעתא למיסק הו"ל כאילו אמר בביאור לדור. ומסתברא דקי"ל דהלכתא כלישנא בתרא והואיל וסליק המקח קיים. **איבעי סליק.** בניחותא. **לא סליק.** בתמיהה. **אונסא.** שנשתבשו הדרכים מפני ליסטים. ללישנא קמא המקח קיים דאי בעי סליק ויחזור אחר שיירא, ללישנא בתרא דקא מתמה איבעי לא סליק כלומר מי עכבו ואיזה אונס מנעו מלעלות, הא איכא אונס חוזר מקח. וקי"ל דהלכתא כלישנא בתרא. **והביא** זה הר"ם במכירה פי"א [ה"ט]. והא דאמרינן בפרק אלמנה ניזונת [כתובות צז, א] זבין ולא איצטריכו ליה זוזי הדר זביניה, התם שנולד לו דבר מחודש שלא (לצורך מעות) [הוצרך למעות] כי הנהו עובדי דהתם, אבל הכא שמוכר לעלות ונתהפכה דעתו שלא רצה לעלות לא"י לאו כל כמינה שאין זה אלא שמתחרט מן המכר. **מתני'.** במקום פלוני. קפידא הוי, כלומר לא יקדשנה במקום אחר. **הרי היא.** מראה מקום הוא לו, כלומר אינו רחוק יותר מדאי. **שאין עליה נדרים.**

קד א מיי' פי"ד מהל' מעשה הקרבנות הל' ט:
קה ב מיי' פ"ב מהל' גירושין הלכה כ סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קלד סעי' ו:
קו ג מיי' פ"ז מהל' עבדים הלכה ז [טוש"ע יו"ד סי' רסז סעי' סב]:
קז ד מיי' פ"ז מהל' מעילה הלכה ג:
קח ה מיי' שם הל' ה:
קט ו מיי' פי"ג מהל' ממרים הל' ח סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רז סעיף ג:
קי ז מיי' פ"ז מהל' אישות הל' כא סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לה סעיף ז:
קיא ח [מיי' שם טוש"ע שם סעי' מז]:
קיב ט מיי' פ"ט מהל' גירושין הלכה לג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמא סעי' מה:
קיג י מיי' שם טוש"ע שם סעיף מז:
קיד כ מיי' פ"ז מהלכות אישות הל' ו סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן לט סעי' ג:
קטו ל מיי' שם פכ"ה הל' ג סמג שם טוש"ע אה"ע סי' קיז סעי' ג:
קטז מ מיי' שם פ"ז הל' ז סמג שם טוש"ע אה"ע סי' לט סעיף ג:
קיז נ [מיי' פכ"ה שם הלכה ב טוש"ע אה"ע סי' קיח סעיף ד:]
קטז ס מיי' שם פ"ז הלכה ז סמג שם טוש"ע אה"ע סי' לט סעי' ד:
קיז ע מיי' פ"ד מהל' אישות הל' כ סמג שם טוש"ע אה"ע סי' לא סעיף ג:
קיח פ מיי' שם טוש"ע אה"ע שם סעי' ט:

עין משפט נר מצוה

קיט א מיי' פ"ד מהל' אישות הל' כ סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' מג סעי' א:
קכ ב ג מיי' שם פ"ט הלכה כח סמג שם טוש"ע אה"ע סימן מה סעיף א:
קכא ד ה מיי' שם הל' כט טוש"ע שם סעיף ג:
קכב ו ז מיי' שם הל' א ב סמג שם טוש"ע אה"ע סי' מה סעי' ב ג:

תוס' ר"י הזקן

מחמת קדושין הראשונים שלח. ולא לשם קדושין דנימא אדם יודע שאין אשה מתקדשת בפחות משוה פרוטה וגמר ושלח לשם קדושין. ושלח סבלונות משהגדיל אינה מקודשת שמחמת קדושין הראשונים שלח וקדושי קטן אינן כלום. גמ'. חוששין לסבלונות. פירש"י מי ששידך אשה ונתרצית וקדם ושלח לה סבלונות בעדים חוששין שמא קדושין הם ואם קדשה אחר צריכה גט מראשון. והאי פירושא לא דייק שאם נתן לה כשהוא מדבר עמה על עסקי קדושיה ולא פירש, דיו ומקודשת ודאי היא, ואם שהה כל שהוא אע"פ שהיו עסוקין מענין לענין ובאותו ענין הואיל ולא פירש אינה מקודשת כלל כדאיתא פ"ק [לעיל ו, א], וכ"ש אם שלח לה סתם. עיקר הפירוש הוא כך אם שלח לאשה סבלונות [ו] וקבלה חוששין שנתקדשה. ומיהו דוקא שיש עדים כך בסבלונות, אבל אי ליכא עדים ואי מודים שניהם דלאו כלום הוא דלא עדיפי סבלונות דיהבי אמתלא דמקדשה כלל מקדושין גופייהו. וכ"כ הר"ם פ"ט [הכ"ח]. חיישינן. לפירוש ר"ש דסבלונות גופייהו קדושין נינהו. ולפי' הר"ם דנתקדשה קודם לכן. מקדשי והדר מסבלי פשיטא. דחוששין הואיל וכולם נוהגו לקדש קודם הסבלונות. ה"ג לא צריכא דרובא מקדשי והדר מסבלי ומיעוטא מסבלי והדר מקדשי מהו דתימא ניחוש למיעוטא קמ"ל. כלומר אם כולם נהגו כן פשיטא לא היה צריך להשמיענו לא איירי שלא נהגו לקדש תחלה אלא הרוב מהו דתימא ניחוש למיעוטא דנימא סמוך מיעוטא לחזקה ואתרע ליה רובא ואשה זו בחזקת פנויה עומדת, קמ"ל רובא וחזקה רובא עדיף והואיל ורובן מקדשין תחלה, לשם קדושין נתכוון אע"פ שלא פירש. והרי"ף והר"ם [שם] גרסי דרובא מסבלי והדר מקדשי ומיעוטא מקדשי והדר מסבלי מהו דתימא לא ניחוש למיעוטא, קמ"ל*. וטעמא דחיישינן למיעוטא אע"ג דאמר רובא וחזקה דליתחשבן בענין תרי רובי וחזקה עדיף כרובא. ולא נהירא דמאי חזקה איכא הכא, איסורא הוא דאיכא. ועוד כתב שמא יתפשט מנהג המיעוט ויעשו הרוב כמותן ויתחייבו כמו שהיו עושים תחלה. והעיקר דמשום הכי חיישינן למיעוט שהמיעוט הוא קבוע, ולא תימא שלפעמים אזלא היא לגבייהו להתקדש אלא שהנשים גם כן יש מיעוט שמתקדשות תחלה והוו להו כל נשי העיר כמחצה על מחצה דאתתא קביעא וקיימא לקביעותיה והאיסור ג"כ דבק בה. ודכוותה אשכחן פרק

גמרא

אינה מקודשת שמחמת קידושין הראשונים שלח א) וכן קטן שקידש: **גמ'** וצריכא דאי אשמעינן שוה פרוטה איידי דקא נפיק ממונא מיניה טעי אבל פחות משוה פרוטה אימא א) יודע שאין קידושין תופסין בפחות משוה פרוטה וכי קא משדר סבלונות אדעתא דקידושין קא משדר ואי אשמעינן הני תרתי משום דבין פרוטה לפחות משוה פרוטה לא קים להו לאינשי אבל קטן שקידש הכל יודעין שאין קידושי קטן כלום אימא כי קא משדר סבלונות אדעתא דקידושי קא משדר קא משמע לן איתמר רב הונא אמר חוששין לסבלונות וכן אמר ב) רבה חוששין לסבלונות אמר רבה ג) ומותבינן אשמעתין אף על פי ששלח סבלונות לאחר מכאן אינה מקודשת אמר ליה אביי התם כדקתני טעמא שמחמת קידושין הראשונים שלח איכא דאמרי אמר רבה מנא אמינא לה ד) כדקתני טעמא שמחמת קידושין הראשונים שלח הכא הוא דטעי הא בעלמא הוו קידושין ואביי לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא בעלמא דלא נחית לתורת קידושין כלל אלא אפילו הכא דנחית לתורת קידושין אימא הוו קידושין קא משמע לן מאי הוי עלה אמר רב פפא ב באתרא דמקדשי והדר מסבלי חיישינן מסבלי והדר מקדשי לא חיישינן מקדשי והדר מסבלי פשיטא ג לא צריכא דרובא מקדשי והדר מסבלי ומיעוטא מסבלי והדר מקדשי מהו דתימא ניחוש למיעוטא קא משמע לן בעא מיניה רב אחא בר רב הונא מרבא הוחזק שטר כתובה בשוק מהו אמר ליה וכי מפני ה) שמחזיק שטר כתובה בשוק נחזיק בה כאשת איש מאי הוי עלה אמר רב אשי ד באתרא דמקדשי והדר כתבי כתובה חיישינן כתבי והדר מקדשי לא חיישינן מקדשי והדר כתבי פשיטא ה לא צריכא דלא שכיח ספרא מהו דתימא ספרא הוא דאתרמי קא משמע לן:

מתני' ו המקדש אשה ובתה או אשה ואחותה כאחת אינן מקודשות ז ומעשה ו) בחמש נשים ובהן שתי אחיות וליקט אדם אחד כלכלה של תאנים ושלהן היתה ושל שביעית היתה ואמר הרי כולכם מקודשות לי בכלכלה זו וקיבלה אחת מהן ע"י כולן ואמרו חכמים אין אחיות מקודשות: **גמ'** מנהני מילי אמר רמי בר חמא דאמר קרא 1 ואשה אל אחותה לא תקח לצרור ז) התורה אמרה בשעה שנעשו צרות זו לזו לא יהא ח) לו ליקוחים אפי' באחת מהם אמר ליה רבא אי הכי היינו דכתיב 2 ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם אי קידושין לא תפסי בה כרת מי מחייב אלא אמר רבא ט) קרא בזה אחר זה ומתניתין כדרבה דאמר רבה כ) כל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו גופא אמר רבה כל י) שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו איתיביה אביי

המרבה

רש"י

אינה מקודשת. ולא אמרינן יודע היה שאין קידושיו קידושין וגמר ושלח סבלונות לשם קידושין אלא אמרינן מחמת קידושין הראשונים שלח: וכן קטן שקידש. ושלח סבלונות משהגדיל: **גמ'** וצריכא. למיתני שתי נשים בפרוטה ולמיתני או אחת בפחות משוה פרוטה וקטן שקידש לאשמועינן בכולהו דסבלונות דבתר הכי לאו לקידושין ניתנו: טעי. וסבר דקידושין נינהו ולא מסיק אדעתיה דסבלונות לשם קידושין: חוששין לסבלונות. מי שסידך באשה י) ונתרצה וקדם ושלח סבלונות בעדים חוששין שמא קידושין הן ואם נתקדשה לאחר צריכה גט מן הראשון: וכן אמר רבה גרסי': ומותבינן אשמעתין. יש לי להשיב על דברי: התם כדקתני טעמא דטעי כו'. בקידושי קמאי וסמיך עלייהו אבל האי דלא קידש איכא למיחש להכי: בעלמא. היכא דשלח בלא קידושין: דלא נחית לתורת קידושין כלל. ולא העלה קידושין על לבו: אבל הכא דנחית להכי. ומתוך שעלה על לבו ונזכר שאין קידושיו כלום ושלח סבלונות אימא לשם קידושין: חיישינן. דכיון דאורחייהו לקדושי ברישא חיישינן דשדר הני לשם קידושין: הוחזק שטר כתובה בשוק. שראו שטר כתובה: מהו. אם נתקדשה לאחר מהו להחזיקה כמקודשת לראשון: דלא שכיח ספרא. אין הסופר מצוי בעיר תמיד: ספרא הוא דאתרמי ליה. וקדם לכתוב קודם קידושין: **מתני'** כאחת. ל) אמר הרי שתיכם מקודשות לי: אינן מקודשות. ואין אחת מהן צריכה גט ובגמרא מפרש טעמא: ושל שביעית היתה. בגמרא מ) מפרש מאי אתא לאשמועינן נ): **גמ'** בשעה שנעשו צרות זו לזו. כגון שקדשן כאחת קס"ד דקרא בהכי כתיב וקאמר לא תקח אין לך בהן לקוחין: אי הכי. דקרא בבת אחת כתיב היכי מיחייב כרת אם בא עליהן הרי אין כאן איסור אחות אשה: אלא (א) בזה אחר זה. שבקידושין הראשונה היא אשתו וקאמר אין קידושין תופסין באחותה ואם בא עליה ענוש כרת: ומתניתין. כי היו נמי בבת אחת מהאי קרא נפקי וכדרבה וסברא בעלמא הוא כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו הלכך כיון דבאחות אשה לא תפסי קידושין כי קדשינהו בב"א נמי לא הוו קידושין:

תוספות

חוששין לסבלונות. פי' בקונטרס שסידך האשה ונתרצית וקדם קודם הקידושין ושלח סבלונות בעדים חוששין שמא לשם קידושין שלח משמע מתוך פירושו דחיישינן שמא מחמת קידושין הם ולכך נקט בלשונו שידך דאל"כ לא הוו קידושין דמנא ידעה כדאמר בפ"ק (לעיל דף ו.) גבי נתן לה קידושין ולא פירש וקשה להר"ס וכי שידך מאי הוי והא בעינן שידבר מענין לענין ובאותו ענין לכך נראה לפרש חוששין כלומר כיון ששלח לה סבלונות חיישינן שמא קידשה כבר וכן משמע בסמוך דקאמר באתרא דמקדשי והדר כתבי כתובה חיישינן והתם על כרחך צריך לומר דחיישינן שמא קידש כבר דלשון חיישינן שמא לשם קידושין שלח לא שייך דהא פשיטא דלא שילח לה הכתובה לשם קידושין: ה"ג מקדשי והדר מסבלי **פשיטא.** דמקודשת כלומר היכא דשלח סבלונות קודם הקידושין דמקודשת דדלמא לשם קידושין שלח וי"מ פשיטא דמקודשת דאמרי' דקידשה כבר והוי כמו שפירשתי ומשני לא צריכא דרובא מקדשי והדר מסבלי ומיעוטא מסבלי והדר מקדשי מהו דתימא ניחוש למיעוטא פי' ולא תהא מקודשת קמ"ל דאזלינן בתר רובא ותהא מקודשת וקשה דהיכי קאמר ניחוש למיעוטא והוי להקל מיהו אין זו קושיא דה"נ אשכחן בכמה דוכתין (גיטין דף יט:) חיישינן שמא במי מילין כתבו והוי חששא להקל והוי גיטא מכל וכל וכן בריש פ' אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לב.) שטר שכתוב בו זמנו בשבת או בעשרה בתשרי כשר חיישי' שמא אחרוהו וכתבוהו א ס) ור"ח גרס איפכא לא צריכא דרובא מסבלי והדר מקדשי ומיעוט מקדשי והדר מסבלי מהו דתימא לא ניחוש למיעוטא פירוש שלא תהא מקודשת קמ"ל דחיישי' למיעוטא ותהא מקודשת ש והשתא ניחא דחיישינן למיעוטא משום חומר דאיסור אשת איש ע) והשתא הא דקאמר רב פפא באתרא דמקדשי והדר מסבלי היינו שמיעוטם מקדשי והדר מסבלי ואפ"ה חייש' למיעוטא מסבלי והדר מקדשי היינו שכולם מסבלי והדר מקדשי אך ר"י מלא כתוב גירסא אחרת מסבלי והדר מקדשי פשיטא דלא חיישינן ואינה מקודשת לא צריכא דרובא מסבלי והדר מקדשי ומיעוט מקדשי והדר מסבלי מהו דתימא ניחוש למיעוטא ותהא מקודשת קמ"ל:

לא תקח. פי' לא יהא לך ליקוחין בה תימה אם לא תקח משמע שאין ליקוחים תופסים בה א"כ אמאי תפסי קידושין בחייבי לאוין פ) כגון אלמנה לכ"ג וגרושה וחלוצה לכהן הדיוט הא כתיב בהן לא תקח צ) וי"ל דלא ממשמעות דלא תקח דרשי' אלא משמע ליה דה"פ דקרא ואשה אל אחותה לא תקח בבת אחת פירוש לכל אחת ואחת יש דין אחות אשה ואסורה ואחות אשה נפקא לן בפרק האומר ק) (קידושין דף סז:) דאין קידושין תופסין בה דחייבי כריתות היא:

אי הכי היינו דכתיב ונכרתו הנפשות העושות ואי קידושין לא תפסי (ב) כרת מי מחייב. וקשה דאמרינן ביבמות פרק ארבעה אחין (דף כח:) גבי שלשה אחים שנים מהם נשואים לב' אחיות דרבי שמעון פוטר בשתיהן מן החליצה ומן הייבום שנאמר אשה אל אחותה לא תקח לצרור בשעה שנעשו צרות זו לזו (ג) אלמא משמע אע"ג דקידושין לא תפסי יש בהם כרת כיון שפוטר אותם מן החליצה ומן הייבום וי"ל דשאני התם דליכא למיפרך כדפריך הכא כרת מי מחייב דבלא הקידושין נמי איכא כרת דקא פגע באשת אחיו שלא במקום מצוה:

קידושין

מסורת הש"ס

א) [כתובות עג:], ב) [בכת"י כאן ובסמוך רבא. וכ"ה בר"ן], ג) [ברכות לג. שבת קכה: עירובין ע: גיטין לח: מנחות מט.], ד) [בכת"י נוסף: דתנן אע"פ ששלח סבלונות לאחר מכאן אינה מקודשת והתם כדקתני], ה) [בכת"י: שהוחזק], ו) ב"ב קמג., ז) יבמות יט. כח., ח) [בכת"י: לך], ט) [בכת"י: קרקן], י) עירובין ג. נדרים סט:, כ) [נ"ל ונתרצית. (רש"ש, וכ"ה בר"ן, וברש"י שברי"ף: ונתרצתה)], ל) [ברש"י שברי"ף: שאמר], מ) [לקמן נג ע"א], נ) [ברש"י שברי"ף נוסף ד"ה: על ידי כולן. בשביל כולן], ס) [וע"ע תוס' בכורות לה. ד"ה ל"ד], ע) [דאשכחן דחיישינן למיעוט משום חומר דא"א גבי מים שאין להם סוף (יבמות קכא.) ת"י וכ"כ הרא"ש], פ) [לקמן סח ע"א], צ) [ויקרא כא], ק) עי' תוי"ט, ר) [נדל"ל וקבלתם], ש) [בגליון הגהה בסוגרים [דחיישינן] ולכ' זה תלוי בפירושים דלעיל, ואולי צ"ל דלא חיישינן למיעוטא לפר"ש או דחיישינן למיעוטא לפירוש הר"ם הא וכו'].

תורה אור השלם

1. וְאִשָּׁה אֶל אֲחֹתָהּ לֹא תִקָּח לִצְרֹר לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ עָלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ: ויקרא יח יח
2. כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת מִקֶּרֶב עַמָּם: ויקרא יח כט

גליון הש"ס

גמ' כל שאינו בזה א"ז. ע' גיטין דף מט ע"א תד"ה כגון חכמים ל' ע"ד תד"ה דבריו ובכורות דף ט ע"ב תד"ה אמר: תוס' ד"ה ה"ג וכו' והשתא ניחא דחיישינן למיעוט. ע' בכורות ד' כ ע"ב תד"ה תלב:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלא בזה אחר: (ב) תוס' ד"ה אי הכי וכו' לא תפסי בה כרת וכו': (ג) בא"ד בשעה שנעשו צרות זו לזו לא יהא לך ליקוחין אפילו באחת מהן אלמא משמע:

מוסף רש"י

ומותבינן אשמעתין. אשמועת עצמנו (גיטין לח:). אדידיה גופיה קא מותיב (מנחות מט.).

מוסף תוספות

א. והאי דס"ד דמבעי לן למיחש למיעוטא לקולא משום דאיכא למימר כיון דשלח סבלונות סתם ולא פירש מסתמא לא לשם קדושין שלחם. תוס' הרא"ש.

הריני נזיר מן הגרוגרות [נזיר יב, א]. הוחזק. שראו שטר כתובתה וקדשה אחר, מהו להחזיקה כאשת איש לראשון. [באתרא דמקדשי והדר כתבי חיישינן]. לפיר"ש דוקא הרוב, ולפי' הר"ם והרי"ף אפילו המיעוט. כתבי והדר מקדשי. כולם. פשיטא. דאי לאשמועינן [ש] דלא חיישינן] למיעוטא הא אשמועינן ליה לעיל. דלא שכיח ספרא. שאינו דר בעיר. מתני'. אינן מקודשות. אין אחת מהן צריכה גט. גמ'. זו לזו. קס"ד כגון שקדשן. אי הכי. דקרא בבת אחת איירי היכי איכא כרת אם בא עליהן הלא אין בה איסור אחות אשה. בזה אחר זה. שקדש אחת תחלה ואין קדושין תופסין באחותה דכתיב לא תקח, ואם בא עליה ענוש כרת, ומתניתין סברא בעלמא היא כדרבה.

*נראה שחסר כאן דעת בעל הדברים דלהלן [שאינם ברי"ף ור"מ, וגם ל"מ בשאר הראשונים, ועי' מאירי].